

ССАВЦІ ЖИТОМИРЩИНИ: ВИВЧЕННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ, УМОВ ПРОЖИВАННЯ ТА ПОВЕДІНКОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

Печериця Галина Дмитрівна

асистент кафедри зоології,
біологічного моніторингу та охорони природи
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Столярчук Софія Андріївна

здобувачка першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти спеціальності 091 Біологія
Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Житомирський край розміщується в межах Українського Полісся. Кліматичні умови є наближеними до помірних, з яскравим розмежуванням пір року, тобто з холодною зимою та жарким літом. Окрім того, варто звернути увагу, що територія Житомирського краю містить велику кількість водних біомів, що розширюють видовий склад та різноманітність ссавців.

Для повнішого розуміння теми варто почати з основного питання: «Хто такі ссавці?». За визначниками, найчастіше до ссавців відносять клас теплокровних хребетних тварин, яким притаманні високий розвиток кори великих півкуль головного мозку, наявність молочних залоз та волосяного покриву [4].

Клас ссавців зазвичай поділяють на 3 підкласи, а саме: першозвірі, або однопрохідні (*Monotremata*), нижчі звірі або сумчасті (*Marsupialia*), та вищі звірі або плацентарні (*Placentalia*).

На теренах Житомирщини видовий склад ссавців представлений плацентарним підкласом тварин. За даними Державної екологічної інспекції стало відомо, що в області у лісових ареалах нараховується 6 видів копитних тварин (лосі, благородні олені, плямисті олені, кабани, козулі, лані) і 15 видів хутрових звірів (білки, зайці – русаки, куниці, лисиці, ондатри, норки вільні, бобри, вовки, єнотовидні собаки, борсуки, видри, чорні тхори, рисі, горностаї, нутрії). Також слід враховувати дрібних ссавців, таких як миші, ховрахи, тушканчики та пацюки, котрих найчастіше вважають синантропними видами, через їхній тісний контакт з антропогенним середовищем існування. Окремо виділяють нічних рукокрилих тварин, які найчастіше займають положення вразливих чи зникаючих видів [1].

В свою чергу, згадуючи про особливості умов проживання та поведінкові характеристики, можна з упевненістю сказати, що ці два фактори дуже тісно пов'язані. Варто врахувати, що значна частина Житомирщини вкрита як природними так і рукотворними лісовими насадками, тому поведінка та умови проживання тварин буде повністю варіюватись від стану цих біотопів. Водне

забезпечення, а саме її кількість та стан, також грають не малу роль у якісному житті тварин Житомирського Полісся [2].

Сезонні зміни клімату також суттєво впливають на поведінку тварин. Для більшості видів ссавців характерними є турбота про потомство, соціальна поведінка (зграйний або сімейний спосіб життя), а також зниження активності в осінньо-зимовий період. В окрему групу виділяють тварин, котрі у період зимових похолодань наближаються до житлових зон, сіл та передмістя. Цим самим вони можуть шкодити домашньому господарству. Проте, з настанням весняної відлиги, види «мігранти» повертаються до своїх біотопів, де будуть знаходитись до початку наступних холодів.

Особливу увагу привертає здатність деяких видів до широкомасштабної міграції, пов'язаної з пошуком їжі або матеріалів для будівництва нир, гребель чи гнізд. На відміну від локальних мігрантів, такі тварини можуть не повертатися до свого початкового місця проживання.

Необхідно зазначити, що масштаб та інтенсивність антропогенного впливу суттєво впливають на видовий склад та поведінкові особливості тварин. Вирубка лісів, урбанізація полів і степів, осушення боліт та заплав річок можуть виступати потужними негативними факторами, які не тільки зменшують чисельність видів, але й здатні призвести до їх повного зникнення [3].

Список літератури

1. Державна екологічна інспекція в Житомирській області. [Електронний ресурс]. URL: <https://dei.zt.ua/dovkillia/roslynnyi-ta-tvarynniy-svit> (дата звернення 20.09.2024).
2. Загороднюк І.В. Фауна в антропогенному середовищі. *Серія: Праці Теріологічної Школи*. Луганськ, 2006. № 8. 245 с.
3. Підоплічко І. Г. Загальна характеристика класу ссавців (Mammalia). *Фауна України*. Київ : АН УРСР, 1956. Том 1. № 1. С. 7–69.
4. Сокур І.Т. Ссавці фауни України та їх господарське значення. Київ : Держучпедвид., 1960. 211 с.